

معرفی کتاب*:

زن و برخورد های سیاسی - نظامی در فلسطین

نهالا آبدو و رونیت لنتین**

ترجمه: رضا میرزا عطاری

در دو دهه اخیر، نوشتن مطالبی که به بررسی و درک تجربه زنان از جنگ، مصیبت و زجر فراوان آن می‌پردازد، در میان فمینیست‌ها رواج پیدا کرده است. فمینیست‌ها، استادان دانشگاه‌ها، سیاست‌گذاران و عمل‌گرایان را وادار می‌کنند که مباحث جنسیتی را در مطالعه خشونت‌های اخلاقی در نظر بگیرند تا از این طریق بتوانند محور اصلی و مهم این نوع مطالعه را برجسته کنند. اگر چه این کتاب با اهداف فمینیست‌ها همخوانی دارد، اما در عین حال، در بسیاری از موارد و مباحث غیر عادی و به دلایلی مخاطره‌آمیز و مخمل کار آنهاست. اصول اصلی فمینیست‌ها که به بررسی انواع مرگ و میر، مصیبت‌ها و آشفتگی‌هایی که زنان به دلیل وجود شرایط حاکم در فلسطین در معرض آن هستند، از طرف دو ناشر این کتاب، به شکلی کاملاً واضح در مقدمه آن آمده است. اما مجموع بخش‌های مختلف و توضیحات این پروژه به ظاهر آسان نیز، همزمان در صفحات اول کتاب آورده شده است.

در این دو کتاب ۲ ناشر به ارائه دو موضوع (زنان در فلسطین) می‌پردازند و مقدمه مشترک آنها بحثی است که از دسامبر سال ۱۹۹۹ تا می سال ۲۰۰۱ در جریان

* The Global Review Of Ethnopolitics 2002

** Nahla Abdo and Ronit Lentin

بوده است. این بحث به طور یقین، نه تنها با تلفیق و جمع‌آوری اطلاعات کتاب که بر اساس محور مشترک، تجربه زنان در فلسطین (که بحث در مورد آن غیرممکن است) تضاد دارد، بلکه با تأثیر این خشونت رو به وخامت در انقضای دوم القضا نیز مغایر است. در واقع این بحث تمام مشکلات موجود را نشان می‌دهد و شرح داستان زندگی افراد، برای به دست آوردن اطلاعات بیشتر و برجسته‌سازی مباحث کلیدی به کار رفته است. البته این کار برای کاهش تأثیر داستان زندگی افراد نیست، واضح است که خواندن یکسری «داستانهای زندگی» بدون درک آن، و به وجود آوردن حس عمیق ناامیدی و پریشانی از داستان، بسیار سخت است. بسیاری از این خاطرات دردناک هستند و مطالب مربوط به مرگ و میر افراد و مصیبت‌های وارده بر زنان، که یکی پس از دیگری اتفاق می‌افتد، باعث خسته شدن خواننده می‌شود. شاید یکی از اهدافی که نویسنده در نظر دارد، عدم خستگی خواننده است. لازم نیست مکرر به یادمان آورده شود که بعضی از تأثیرات این درگیری‌ها چقدر برای افراد خانواده‌ها و جوامع وحشتناک است. هرچند که بهره‌وری از داستان‌های تک‌تک افراد برای نوشتن این کتاب صحیح نیست، زیرا ممکن است این طور به نظر رسد که میزان آسیب‌ها درجه‌بندی شده است. اما تفاوت‌های جالبی در این خاطرات به چشم می‌خورد که به وضوح قابل رؤیت است.

مطالب ساده‌ای که زنان مسن‌تر فلسطینی بیان کرده‌اند با مدارک و اسناد موجود کاملاً همخوانی دارد و به راحتی قابل فهم است. جمع‌آوری حوادث در یک مجموعه با سبکی ساده و بر مبنای حقایق، جدا از احساسات به طور گسترده‌ای در این کتاب آمده است.

در حالی که بیشتر زنان جوان، جزئیات بالارزشی از وقایع ارابه می‌دهند و علاوه بر موارد شخصی، تحلیلی نیز برای موضوع دارند. یادداشت‌هایشان همیشه آن تأثیری

را که خاطرات مادران و مادر بزرگان دارد، نمی‌تواند داشته باشد؛ به دلیل اینکه بسیاری از این افراد جوان، نویسنده و استاد دانشگاه هستند، جای تعجب ندارد که عقاید سیاسی و برداشت‌های تئوریک آنها در خاطرات شخصیشان مؤثر باشند. این مسئله باعث می‌شود تا خواننده متوجه شود نویسنده کیست و از کجاست. این طرز فکر باعث شکل گرفتن داستان و محتوای این کتاب می‌شود. بیشترین جنبه تحریک کننده فکری این کتاب با ساختار اولیه آن پیوند خورده است. اگرچه ناشران با وجود مشکلاتی قابل توجه، سعی دارند تا پیچیدگی رابطه بین مصیبت‌هایی که زنان عرب و فلسطینی از زمان تأسیس حکومت اسرائیل کشیدند و مصیبت‌هایی که زنان در جوامع اسرائیلی و یهودی در هنگام جنگ و بعد از آن داشتند، برجسته سازند، ولی به طور حتم اساس این کتاب، نشان دادن تفاوت‌های این دو گروه است. با این وجود، حقیقت حوادث فلسطین اشغالی در طول سال ۱۹۴۷-۱۹۴۸ و وضعیت الآن آن، این کار را تقریباً غیرممکن می‌کند. عدم تعادل قدرت که در حال حاضر در میان دو جامعه وجود دارد و حقیقتی که یک گروه دیگر را از مناطق بسیاری بیرون می‌کند، به کل این داستان‌ها رنگ می‌بخشد. (اسرائیلی‌ها فلسطینی‌ها را از سرزمین خود بیرون می‌کنند.) با وجود این شرایط، از یک طرف زنان عرب و فلسطینی نمی‌توانند به راحتی به نگرانی‌های اسرائیلی‌ها (زنان اسرائیلی) پاسخ دهند و از طرف دیگر زنان اسرائیلی و یهودی با داشتن موقعیتهای محافظه کارانه و نظریات مخالف با سیاست‌های دولت اسرائیل و فشار دولت اسرائیل بر آنها، نمی‌توانند تمام خشونت‌هایی را که در جوامع فلسطینی وجود دارد، تأیید کنند. شاید یکی از مهمترین موارد، قضیه نیرا بیوال دویس است که خاطرات دردناکش درباره دختری عرب بود که در لندن ملاقات می‌کند و پس از برقراری ارتباط با او می‌فهمد، زمانی که آن دختر، خردسال بوده است، اسرائیلی‌ها او را از یک دهکده ماهیگیری به اجبار بیرون کردند. بعداً دهکده دوران

کودکی او به یک مکان ایده آل برای تعطیلات خانوادگی اسرائیلی‌ها تبدیل می‌شود. مشکلاتی که این عدم تعادل ایجاد می‌کند، می‌تواند نقطه ضعفی در این کتاب به حساب آید. اما همیشه این عدم تعادل قسمتی از یک «زیر متن» بوده است که ناشران و نویسندگان از طریق آن، خواننده را به داشتن نگاهی مجدد بر این مشکل دعوت می‌کنند و از خواننده می‌خواهند تا راه‌حل‌ها و تفاوت‌هایی را که برای داشتن آینده‌ای آرام و بی‌مخاطره لازم است، پیدا کند.

نقد کتاب

این کتاب، اثری نیست که بتوان براحتی آن را خواند و مطالب آن را پذیرفت. در جای جای این کتاب مواردی دیده می‌شود که در آن از ظلم و ستمی که در حق زنان فلسطینی می‌گردد، چشم‌پوشی می‌شود. نویسنده سعی دارد که ظلم بر زنان فلسطینی را در برابر آسیب‌هایی که به زنان متجاوز اسرائیلی وارد می‌شود، برابر نشان دهد و به نوعی این ظلم را در برابر آن ظلم، نشان دهد. حال آنکه زنان فلسطینی در خانه و کشور خودشان مورد ظلم و ستم قرار گرفته‌اند و بیشترین صدمه‌های روحی روانی و جسمی در طی مبارزات فلسطینیان بر علیه اسرائیل، بر این قشر وارد آمده است. اما این اثر، کتابی است که نباید حبس شود تا خوانندگان هر چند سطحی، با ظلم و ستمی که در حق زنان فلسطینی می‌شود، آشنا شوند، ضمن اینکه سیاستگذاران و استادان دانشگاه نباید این قضیه را نادیده گیرند که این اثر برای فمینیست‌ها و لیبرال‌ها نوشته شده است. این کتاب می‌تواند فهرست تمام موارد ضروری خواندنی را برای سیاستمداران و رهبران جوامع، در کشورهای از هم پاشیده شده در سراسر دنیا فراهم آورد. اگر آنها واقعاً بتوانند با ذهن باز این کتاب را بخوانند، علاوه بر اینکه کارشان راحت‌تر می‌شود، دید و نگرش آنها نیز تفاوت خواهد کرد.

